

Otázka: Etika

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): ARTISTA

Základní etické pojmy

- Etika
 - filozofická disciplína, jejímž předmětem je morálka a hodnotí soudy o ní. Z řeckého ethos= zvyk, obyčej
- Morálka
 - soubor představ sdílených v určité společnosti a době o tom, jaké chování a smýšlení jednotlivého člověka i lidských skupin je dobré, tj. jaké má být. Z latinského mos,mn.č. mores = mrav ve smyslu zvyk, obyčej
- Mrav
 - dané společnosti nebo skupiny jsou obvykle vzorce chování ve vzájemných vztazích jejich členů

Předmět etiky

Dějiny etiky

- stejně jako filozofie vznikla v antickém Řecku jako součást zápasu mezi stranou aristokrů a demokratů, který zde probíhal od 8.stol. př. n. l až do zániku samostatnosti řeckých polis, obcí.

Antika

Etika u Demokrita a milétanů

- Demokritos
 - zastánce demokraticky zaměřené etiky
 - Ctnost a spravedlnost
 - odvozeny od pojetí obce jako demokraticky spravovaného společenství sobě rovných
 - vše co napomáhá zachování obce jako sobě rovných občanů, je spravedlivé a ctnostné
 - cílem jeho etiky bylo dosažení blaženosti
 - dobře řízená obec je u něj základním předpokladem pro naplnění tohoto cíle

Etika u sofisů

- jsou výrazem rozvoje demokratického života řeckých obcí, zejména Atén
- Soutěž filozof. škol, stejně jako soutěž občanů v životě obce, řispěla jednak k relativizaci filozofických a etických tvrzení ale taky k růstu potřeby argumentovat.
- Sofisé relativizují jak jednotlivé morální pojmy, jako jsou dobro a zlo (pro někoho dobro, pro jiného zlo), tak i základní pravidla života obce.
- Rozvíjejí spor o to, zda jsou lidské zákony dány od přirozenosti, a tedy věčné a neměnné, či jen lidským dílem, a tudíž změnitelné

Etika Sokratova

- Sokrates
 - považoval za hlavní cíl života dosažení blaženosti jako následku ctnostného života
 - Žít ctnostně pak znamená znát dobro, neboť Sokrates věří, že kdo zná dobro, ten také dobro koná, protože nikdo nedělá dobrovolně zlé věci.
- Ctnost (trvalá mravní hodnota člověka, která ho činí schopným správně jednat.)
 - základní pojem antické etiky
 - čtyři základní ctnosti
 - moudrost
 - statečnost
 - spravedlnost
 - eměřenost

Platonova etika

- Platon
 - představitel monarchického směru myšlení
 - Oproti světu materiálních věcí, puchých stínů, stojí skutečný svět idejí, na jehož vrcholu je idea dobra
 - V díle Ústava
 - na základě znalosti této ideje dobra má nad všemy absolutní moc filozof-král
 - lidé se již rodí nerovní, a to především mírou své vrozené schopnosti poznat a konat dobro
 - na tohoto základě, jsou tři kasty,
 - Pracující (výrobci)
 - Strážci
 - Král, Filozof
 - Spravedlnost
 - plnění povinností vyplívajících z hierarchicé mocenské struktury

obce

- je spravedlivé aby níže stojící nositelé horší přirozenosti poslouchali výše stojící, kvalitativně lepší jedince

Aristotelova etika

- Aristoteles
 - reprezentuje směr aristokratický, obhajující vládu několika nejlepších (urozených)
 - Nejvyšším cílem v životě není úsilí o dosažení absolutního dobra, což je ve skutečnosti nemožné, ale o život blažený
 - opravdová blaženost spočívá ve ctnostech
 - Dobrem
 - je žít v souladu sám se sebou, se svou přirozeností. Jen tak ej možné dosáhnout blaženosti
 - nejvyšší život je je věnovaný teoretickému přemýšlení
 - druhý nejvyšší život je život ,věnovaný správě a řízení obce
 - Spravedlnost
 - vztah mezi sobě rovnými, který respektuje tuto rovnost
 - Lidé se nerodí ani dobří ani zlé, ale jen se schopností obojího. (záleží na výchově, která se rozvine)
 - Morální charakter se formuje na základě zvyku, a ten zase vyrůstá z pravidelnosti určitého jednání
 - Základními pravidly mezilidského jednání jsou však záno obce. A naopak, morálka obce je vyjádřena v jejích zákonech
 - Možnost volby
 - předpoklad veškeré morálky
 - Jen tam, kde existuje možnosost volit z více možností, vystupuje morální odpovědnost za určité rozhodnutí

Epikurejská etika

- Oproti předcházejícím etikám, zdůrazňuje individuum a ptá se, jak má člověk žít ve světě, na nějž v podstatě nemá vliv
- Epikuras ze Samu
 - hledá cestu k individuální duševní slasti (hedonismus)
 - cestu nachází ve stažení se do soukromí a oddání filozofickému myšlení, kter je schopno zbavit člověka jeho základních strastí, tj. strachu z bolesti, smrti, bohů
 - Dobrem
 - je žít skrytě, zbaven zbytečného strachu ze smrti, bolesti a v oddanosti filozofickému uvažování a rozmlouvám s přáteli

Stoická etika

- Oproti předcházejícím etikám, zdůrazňuje individuum a ptá se, jak má člověk žít ve světě, na nějž v podstatě nemá vliv
- Po počáteční asketický fázi svého vývoje doporučují zapojení člověka do života ve společnosti, pře niž, jako součástí světového řádu- logu, stejně není úniku, a plnění povinností, které člověk a daném místě společností má
- Ataraxie (duševní neotřesitelný klid)
 - pro dosažení tohoto klidu, člověk musí získat vnitřní svobodu oproštěnou od vášní (apathea)
- Seneca a Marcus Aurelius
- Dobro
 - není život sám ale dobrý život
 - nemůže- li člověk žít dobře, tj. v souladu s logem, je lépe zemřít, a to i sebevraždou
- Ctnost
 - soulad s přírodou
 - Protože jsou si všichni lidé podřízeni světovému řádu (logu) jsou si v tomto

smyslu rovni

Středověk

- Za základní morální poselství křesťanství se považuje Desatero. Avšak většina morálních norem byla známá už dříve
- víra ve smysl a směr lidských dějin, na jejichž konci očekávají věřící příchod spasitele
- =>Lineární pojetí dějin
 - prolamuje dosavadní antické pojetí cyklického času, osvobozuje člověka ze zajetí přítomnosti a dává mu naději na změnu v novém lepším světě
- Etika je součástí morální teologie

Augustinova etika

- Aurelius Augustinus
 - ovlivněn Platonem
 - zastával názor o predestinaci, tj. o božím předurčení
 - I když naše rozhodnutí děláme sami, a buh o nich za nás nerozhoduje, je předem jasné, kdo bude spasen a kdo zatracen
 - mimo církve není spásy, čímž nadřadil církve všem světským panovníkům
 - měl problém se sloučením milosti boží a celkovou hříšností lidského pokolení

Etika Tomáše Akvitánského

- Tomáš Akvitánský
 - Ovlivněn Aristotelem
 - Přijíma základní antické ctnosti :rozumnost,uměřenost, statečnost a

spravedlnost a křesťanské víru, lásku a naději

- Sdílel aristotelův názor o přirozenosti soužití lidí
- Domnívá se, že jednotlivci jsou egoističtí, a proto nad nimi musí být ustavena moc světské vrchnosti, které v tomto smyslu pochází od samotného boha

Renesance

Machiavelliho etika

- Niccolo Machiavelli
 - Spojení etiky a politiky, bez sklonu k moralizování
 - Základem dějin je koloběh vývoje státu : vznik,, vzestup, vrchol, úpadek
 - Dobrý vladař na každém místě této křivky může tento vývoj ovlivnit, dle délky vrchol, zmírnit úpadek atd.
 - Dobro znamená užitek pro všechny, nikoli pro jedince
 - Vládce nesmí brát ohledy na jedince
 - Je možné ho dosáhnout i pomocí nemorálních prostředků- násilím, klamem
 - Mravnost není cíl, ale prostředek politického jednání
 - Nejdůležitější je vlast a její svoboda
 - Boj mezi šlechtou a lidem vede ke střídání forem vlády
 - Zastáncem republiky, avšak hlavním polit. cílem bylo sjednocení Itálie
 - Tohoto lze dosáhnout pouze silným politikem, spojujícím v sobě sílu i lstivost

Novověk

Hobbesova etika

- Thomas Hobbes
 - snaží se nalézt původ moci ve společnosti

- Vychází z předpokladu Přirozeného stavu
 - Lidské společnosti neexistuje
 - Neexistuje ani dobro nebo zlo, pouze soukromý zájem
 - Snaha o jeho maximální uspokojení, tj. o zmocnění se toho, co má druhý, však vede k vzájemnému boji
 - Lidé se dobrovolně podrobují absolutistické moci, kterou nad sebou uznávají vzájemnou smlouvou- tzv SPOLEČENSKÁ SMLOUVA

Rousseauova etika

- Jean Jacques Rousseau
 - Pochybuje o zlepšování lidských mravů v závislosti na pokroku, jak tvrdí osvícenci (morálka jednotlivců je závislá na charakteru společenského systému, v němž žijí)
 - Je přesvědčen, na rozdíl od Hobbesa, že lidé původně žili v souladu s přírodou a neznali mnoho civilizačních neřestí, kterými trpíme dnes.
 - Lidské přirozenost
 - je dobrá, člověka kazí až společnost
 - Za důvod všeho zla považuje soukromé vlastnictví
 - Stát vzniká jako nástroj majetných k potlačení nemajetných a podrobených. Je jako nástroj útlaku sám nemorální, jednak vyvolává další morální neřesti :zbabělost, udavačství atd.
 - Náprav: Společnost, kde nikdo nemá málo, aby se musel prodávat, a nikdo nemá mnoho, aby mohl ovládat ostatní
 - Po revoluci se prosadí společný zájem občanů ve formě jejich společné - obecné vůle. Jen ta, a nikoliv soukromý zájem jednotlivců, usiluje o dosažení obecného dobra

Kantova etika

- Immanuel Kant
 - Ovlivněn Rousseauem a jeho pojetím lidské přirozenosti
 - Za dobré jednání považuje jen to, jehož účelem je dobro samo. Jinak se nejedná o jednání mravné ale o jednání kupecké, vypočítavé
 - Motivem našeho jednání nesmí být odměna či trest, stává se jím tedy Imperativ-morální vůle přikazující konat dobro pro dobro samo
 - Heteronomní morálka (mimo náš rozum)
 - příkaz zvenčí
 - špatný příkaz
 - příkaz ze strachu, či kvůli odměně
 - Autonomní morálka
 - jeho konkrétní formulace je možná jen na základě rozumu, který je obecný
 - Jeho pravidla jsou společná všem rozumným bytostem. Proto také dojdeme všichni ke stejné formulaci mravního příkazu

Hegelova etika

- Georg Wilhelm Friedrich Hegel
 - Vybíráme pouze tři jeho myšlenky
 - Dialektický pohled dějin
 - pohyb dějin je vysvětlován bojem protikladných sil
 - Teorie odcizení
 - Při analýze nerovnosti mezi lidmi, Hegel objevil, že nesvobodný člověk tím, že se podrobuje moci svého pána, podřizuje jeho příkazům nejen své tělo, ale především svou mysl, vůli. Tím se vzdal sám sebe, stal se majetkem druhého a pouhým objektem pánovy vůle
 - Patřili druhému ne již svůj, ale je cizí
 - Význam tvořivé práce (zvláště práce předmětné)
 - Jen v tvořivé práci činí člověk sám sebe něčím. Tím, že z hlíny

tvořím hrnce, stávám se hrnčířem apod. V tomto smyslu tvoří člověk i sám sebe

- Pán, který ovládl druhého člověka, nic netvoří. Jen spotřebovává výsledky práce jím ovládaných lidí -Rabů
 - Rab i přes to že je nesvobodný, nepřestává být tvořivým člověkem, a to právě proto, že pracuje
 - Pán je závyslí na Rabovi ale ne naopak
 - Jakmile si to Ráb uvědomí, osvobodí se, neboť pozná jako subjekt, tj. jako samostatně aktivní bytost.
 - Práce má u Hegela i dějnotvorný význam

Marxova etika

- Karl Marx
 - Navazuje na Hegela, avšak přepracovává ho v materialistickém duchu.
 - Dřívější hypotézy o nerovnosti lidí přepracovává na základě historických a ekonomických studií v teorii o vzniku vlády člověka nad člověkem v důsledku rozvoje dělby práce. Ta je zase podmíněna rozvojem používané technologie, kterou kladou lidé mezi sebe a přírodu za účelem uspokojování svých potřeb
 - Rozložení společnosti bude překonán zrušením veškeré vlády člověka nad člověkem a skutečným skokem do říše svobody. Pak přestanou být vztahy mezi lidmi i hodnota člověka samotného určovány penězi a postavením v sociální hierarchii a budou dány jen lidskými morálními kvalitami člověka samotného
 - Morální normy jsou v dějinách vyjádřením třídních zájmů (každá třída prohlašuje za dobré to, co je dobré pro ni)
 - Morálka se v dějinách vyvíjí, a to v závislosti na vývoji společenského systému. Teprve až s překonáním třídní společnosti vznikne skutečná humanistická morálka

Nietzscheova etika

- Friedrich Nietzsche
 - Prohlašuje primát vůle, a to vůle k moci.
 - Rozum je pouhým služebníkem vůle
 - Nejvyšším cílem člověka je žít v souladu se svou vlastní přirozeností
 - Pokud se podrobujeme jiné moci, společenským konvencím a náboženským předsudkům, zrazujeme tento svůj úkol a trácíme sama sebe
 - Dobré je vše, co podporuje růst vůle k moci
 - Nietzscheova koncepce je výrazně individualistická
 - Nejvyšším úkolem lidstva je uskutečnění nadčlověka, což je cíl dostupný jen pro hrstku vyjíměčných jedinců
 - Jako další odhaluje podmíněnost morálky tím, co vyhovuje jejím hlasatelům
 - morálka otroků
 - považují za ctnost pokoru, slabost, soucit, odříkání života
 - morálka pánů
 - přitakávají síle, životu a moci
 - Dobro má zde naprosto odlišný význam

Frommova etika

- Erich Fromm
 - Člověk je podle něj především produktivní, tvořivá a společenská bytost.
 - Osobnost jednotlivého člověka je však vždy syntézou naší přirozenosti a vnitřních hodnot a norem vyjadřujících pravidla života v určitém společenském systému. K tomuuto vnitřní dochází na základě každodenní zkušenosti, v níž na nás působí nespočetné množství často neuvědomělých jevů
 - Morální zlo
 - způsobeno tím, že je lidská tvořivost zablokována. Její energie prochází procesem přeměny v její opak- destruktivní sílu
 - Dobro
 - život v souladu s naší společenskou a tvořivou přirozeností, tj. v jednotě se sebou samým, s druhými, s přírodou
 - Šťastné svědomí

- sohlas takto žijícího člověka se se sebou samým- je to dosažení souladu mezi tím, jak jsem a jak skutečně žijeme